

Излази сваке недеље
на читавом табаку.

Дописи пишу се уред-
ништву, а претплата и
огласи А. Пајевићу у Н. Сад.

Г Л А С   Н А Р О Д А.

Цена је листу:
на годину . . . . . 3 фор.
на осам месеци . . . 2 .
на четир месеца . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

НАШЕ НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Тринаест година дана има, од како је темељ ударен нашем народном позоришту. Фонд који је скупљањем прилога прилично нарастао, није још толики, да се може из прихода његовог позориште издржавати. Велика је погрешка учињена, што се није у бољим годинама прионуло, да се скупи главница, која би приплодом својим трошкове позоришне подмиривала. Сада би позориште наше било осигурано; сада оно не би осећало рђаве године, или бар не би у тој мери, у којој их данас осећа. Овако је позориште наше изложено неприликама времена. Понесу ли године добро, је ли свет подмирио своје насуштне потребе, он онда мисли и на душевну забаву, он се онда сећа и позоришта, које му ту забаву даје; настану ли неродне године, омане ли храна, пође ли трговина, занати и други послови рђаво, не остане ли свету ништа преко најпречих потреба, онда му богме није ни до чега, онда не мисли ни на што друго осим на своју невољу.

Тако је стање данас у нашем народу. У таком стању његовом обратио се одбор, који позориштем управља, на народ, да даје прилоге за издржавање позоришта, које се налази у такој незгоди, у каквој се још до сад није налазило. Или зар то није незгода, кад се трошкови позоришни сведу на најнижу меру, поред које позориште једва таворити може, кад се сведу на 25,000 фор., па ће ипак мањак за годину, која долази, износити до 6000 фор. а. вр.? Ако посете позоришне не буду честе, ако позориште не заслужи 19 до 20 хиљада фор. за долазећу годину, онда ће поменути мањак бити још већи! Па чиме да се он подмири? А чиме ће другим него прилозима српских родољуба! Ми немамо државне благајнице, нама не дају земаљски сабори припомоћи, нама се не одобрава ни она потпора од 3000 фор., коју је српски сабор народном позоришту наменио, ми смо сирочад, која је сама себи остављена. Па како да се избавимо из ове незгоде, како да помогнемо себи? Помоћи ћемо си поуздањем у себе и у своју снагу. Је ли снага српска за-

иста са свим малаксала? Је ли сваки Србин заиста тако осиромашео, да не може лепту своју принети на одржање најобљубљенијег завода? Ми кажемо да није! Шта? Зар цео народ није кадар за годину дана 6000 форината скупити? Та ми би знали наређати ваздан појединаца, који би сваки посебице кадри били по толику своту на народне цели жртвовати, а камо ли не би цео народ у стању био то учинити!...

Народно позориште је у незгоди. Ми држимо за своју дужност, као гласило народно, то му напоменути. Ми то у толико пре чинимо, што ми врло добро народ наш познајемо. Ми знамо, да он има толико поноса, да он толико држи на своју част, е неће допустити, да онај завод, који се народним назива, падне. Свако је сеоце српско кадро било да стотинама година цркву своју издржава, а да цео народ не буде у стању цркву уметности, укуса и наравствености, да не буде у стању позориште своје издржавати!

Народ наш је на бојном пољу толико славних дела починио, да му се поштен и праведан свет диви и да га међу најјуначније народе броји. Народ наш је свету доказао да он има и срце племенито, срце пуно осећања, пуно песничкога дара и одушевљења. Не би ли тај народ сам себе у лаж утеривао, када би допустио, да падне завод, који је највише позван, да негује песме и песништво? Народ српски то неће, он то несме допустити. Помисли само, читаоче, каква би то грдна срамота била, кад би се наше позориште морало затварати! Би ли било и оле поносита Србина, који не би од стида у земљу пропадао? Ала би се злотвори и завидљивци српски смејали, ала би уживали! Чисто их чујемо како би говорили: „Ето вам тих славлених Србаља! Они само знају викати, а кад дође до дела, они се онда туже на рђаве године. Кад се дају маскенбалови, соареји и пикиници, даће, свадбе и друге небројне части, онда нису рђаве године. Ала су то красни родољуби, ала је то красан народ! Ха! ха! ха! ха!“ ...

„Почекајте мало, ви српски злотвори, с погребом позоришта још нисмо готови!“ ... Почекајте мало, рано сте се почели смејати. Засећте вам, ако бог да, у грлу тај заједљиви смеј! Да, засећте вам, јер ви још не познајете Србина. Ви не знате, да је Србин онда највећи, кад је незгода највећа. Ви не знате, да се у Србину онда највеће одушевљење распали, када му је понос, када му је част народна

на коцки. А ако је случај тај икада био, то је сада, када је опстанак народ, позоришта у опасности..

Ми дужност своју учинисмо, ми народ опоменуемо, да му је позориште у незгоди. Ствар позоришта треба сваки као своју рођену да сматра. Нека учини колико који може. Зрно до зрна погача, камен до камена палача. Нека сваки своју свету дужност учини. Сад или — никад!.... С.

ЗАБЛУДЕ И ПРАЗНОВЕРИЦЕ У НАШИМ ПОСЛОВИЦАМА.

Од Ђорђа Мандровића, пароха пештанског.

Оне речи, уз које ми Срби у говору обично примећујемо „што но стари веле“, „што но реч“, „што но бабе кажу“, те речи или као што се оне у књигама називају „пословице“ одвећ великог утицаја имају на начин мишљења и делања нашег народа. Оне важе нашим људма кол'ко и свето писмо и ма шта ко рекао, то мора да се с њима подудара, иначе не ваља. И одиста ми Срби имамо тако ваљаних пословица, да им се и највећи мудраци морају дивити, само дао би Бог, да их се и у животу на делу што строжије придржавамо.

Но нико на овоме свету ван јединога Бога није непогрешив, па тако и наши стари не могуше бити непогрешиви. И они као слаби људи мислише о неким стварима рђаво и отуд наследисмо ми од њих и таквих пословица, које здрави разум не може одобрити и које ми не смемо усвојити, ако смо своме добру ради и ако желимо да оно, што је наше, не буде увек лоше. Да би неоснованост таквих пословица увидели и да се не би за њима поводили, у ту цел' ја ћу неколико десетина таквих у претрес да узмем и с мојим примедбама да их пропратим.

Ако је и зло, моје је.

Какви смо да смо, своји смо.

Не треба дакле да тражимо нашем злу лека, није нужно да корачамо напред! Нека нас рђа и на даље једе!

Но није ли ближе памети, да баш за то ваља да гледамо да се што пре од зла отресемо, што је то зло наше зло, што нас саме гњечи и дави? И зар отуд, што смо своји, то излази, да нам се не треба за напредак бринути? Та не излази л' отуд баш на против то, да нам се у толико више ваља од зла отимати, у колико смо више своји?

Ако ћу криво не смем од Бога, ако ћу право, не смем од бега.

Та пословица доводи нас у неприлику да незнамо: хоћемо ли се правде ил' неправде држати? Но да је она неоснована види се отуд, што се овако преокренути даје: ако ћу право, угодићу Бо-

гу, ако ћу криво, угодићу бегу. Но из те неприлике најбоље ћемо се извући ако речемо: волим угодити Богу, нег' бегу. Јер „боље је служити Богу нег' људма“, „ја право, ја никако“, „где правда не помаже, кривда не ће помоћи.“

А манастир запалити, а девојку покудити, све једно је. Девојку ваља хвалити, па било истина или не.

Девојка дакле ма и рђава била, њу не треба кудити но хвалити. Но ко кућење рђаве девојке сматра за грех и нечовештво тога питамо: а зар није много већи грех и нечовештво свог ваљаног друга и пријатеља с њоме за целог века оковати? Хоћемо ли ваљаног младожењу само за то жива сачувати, да рђава девојка не би плела седе?

Овде ми је приметити да у хваљењу девојке ваља да смо предосторожни, па ма она и најбоља била. Не треба да заборавимо, да су равно људма и девојке одвише променљиве, да многа девојка

„Докле ти је код мајчице
Мирнија је од овчице.
А када се с мужем здружи
Од аршина језик пружи.“

Ваља у памети имати, да је многа девојка „девом вила, невом гњила“, „док девојка, дур девојка; кад невеста, баш ни с места;“ па да не би можда због њене неваљалости кадгод црвенили и прекорни били, добро ће бити да оног, коме девојку препоручујемо и хвалимо уједно и на могућу променљивост њену опоменемо. Тако је радио славни грчки мудрац Платон. У једном писму на владоца Ђонисија управљеном хвалио је он неког Хеликона и да не би кадгод због њега можда црвенили морао, ставио је он при завршетку писма ову одвећ умесну примедбу: „но та се хвала инак тиче само једног човека, који је од природе одвећ променљиво животно.“ Том примедбом сву је одговорност за Хеликона од себе одбио, Ђонисија је на могућу променљивост Хеликонову пажљивим учињено, а самом Хеликону ни најмање није шкодио.

О променљивости човечијој дало би се много примера навести. Ја ћу само два таква да наведем,

Тиберије, цар „мудрих“ Латина био је у почетку и до половине владе своје највећи добротљивац своме народу и Латини му једном због његових великих заслуга понудише почасни придевак „отац отачаства.“ Он је тај придевак одбио с овим речма: „Ако се кадгод у нади, коју на мене и моју к вама оданост полажете, преварите, то мени тај придевак ни на какву част неће служити, вама на против служиће на прекор, или да сте ми тај придевак без основа придали или да сте ваше мишљење о мени касније лакомислено променили.“ Да су се Латини у њему преварили то је показала будућност; јер од половине владе његове постао је он такав нечовек, да тог дана није било, кад вешач није посла имао; он је своје поданике и на саме празничне дане давао вешати. И цар Нерон, онај велики крвопија Латинског народа, који је и саму своју мајку, свога брата и учитеља дао погубити, био је у својој младости ваљан и могао је другима за узор служити.

Ту променљивост човекову дакле немојмо прихваћењу другог из вида губити и она примедба Платонова нека је свакоме брату препоручена!

Бадава се ни божији гроб не чува.

Свака служба иште своју плаћу.

Дакле оне људе, који Христов гроб чувају, ваља за њихов труд наградити! Ко би могао томе противан бити? Целу ноћ неспавати и стражарити заиста је служба, која своју плаћу иште. Само питам: је ли паметно што наши татори по селима чуваре Христова гроба из цркве управо у крчму вуку и тамо ракијом дотле поје докле их не освиње? Зар се ти чувари не би могли паметнијим и великој суботи више одговарајућим начином за њихов труд наградити?

Људе дакле, који једну ноћ Христов гроб у цркви пречувају, ваља наградити. Кад то стоји нека ми се онда дозволи да наше црквене скупштинаре запитам: а ваља ли тако исто наградити и оне људе, који нам преко целе године у црквама извесне дужности најтачније морају да обављају, — ваља ли и учитеље наградити што нам у цркви поје? Хоћемо ли једном увидети, да и та много већа и с

највећим телесним напрезањем скопчана служба иште своју плаћу? Што су се они и на то обвезали кад су за учитеље дошли, то не може служити за разлог да их за тај велики труд ван школе не наградимо. Није овде питање: на што су се они обвезали; јер су се обвезали из нужде и невоље само да би до коре хлеба дошли; но питање је: је ли право и поштено, је ли човечно и хришћански, да учитељи за оно мало уде плате и школу и цркву служе? Руку на срце па признајмо, да је већ потоње време, да се тај њихов рад у цркви једном достојно оцени и награди.

Бадава се ни божији гроб не чува! Но — нека је на славу нашем народу! — који Србин неће бадава гладнога нахранити, жедног напојити, странца у свој дом примити, слепоме и кљастоме уделити? Који Србин неће те и тима равне услуге своје сабратау бадава учинити? Има дакле дужности које по мишљењу нашег народа човек хришћанин ваља да чини без изгледа на награду од стране оне, коме добро чини. Само би још желети било да наши људи и до свести дођу, кад сиротињи у нужди што позајме, да их онако нехришћански с интересима не даве. Позајмити коме меров жита или 10 форината, па за два три месеца још толико у име интереса искати, тај обичај може постојати само у Инђији, у земљи проклетој, а не сме постојати међу оним људма, који свој живот по науци Христовој ваља да проводе. Истина многи већ увиђају да је то грдно нечовештво; но они мисле, кад може Петар и Павле сиротињи кожу дерати, за што да не би и они то чинили? Ма „што многи неправим путем иду, то још не чини пут правим,“ вели немачка пословица. Не угледај се ти брате! на бездушне каматнике, — „каматник душу губи“ а „душа је благо,“ које ваља чувати, — већ угледај на божијег човека Мојсија, који вели: „Немој узимати од сиромаша камате и добити; — новац немој му давати на камату нити му хране своје позаимај ради добити,“ — угледај се на самог нашег Спаситеља који нас учи, да ће нас Бог само онда богато наградити, кад зајам дајемо ни чему не надајући се.

(Наставиће се.)

КАКО ДА СЕ ПОПРАВИ СТАЊЕ НАШЕГ СЕЉАЧКОГ СВЕТА.

Није томе давно, али већ можемо казати да је било лане, кад оно изнесосмо у овоме листу главне побуде, што говоре за удруживање земљеделаца и где изрекосмо, да је удруживање у сврху заједничке набаве земљеделских машина и заједничко обрађивање „здружене“ земље најпоузданији и најпречи пут, којим би сељак могао доћи до бољег

стања; где рекосмо, да је то једини начин, којим се може сељачки свет очувати од бескућништва и на даље одржати се као слободан грађански стаљ. Да, то рекосмо онда па велимо и данас, али и опет далеко смо од тога, да би и помислили, е се већ негде на основу нашега разлагања и убеђивања одважили сељаци на склапање такве спа-

соносне заједнице. Шта више уверени смо, да све оне речи, што се ту просуше нису друго, до глас вапијућега у пустињи. А друкчије не може ни бити. Увидети важност и корист таквога новог начина привређивања, то може само човек просвећен. Човеку простоме, ненаученоме тешко је, као што нам је познато, отрћи се од рђавога прадедовског начина рада. Склонити нашега сељака, овакога какви је данас, да на основу чисте науке, ма ова колико му драго пута била основана на истини, да измени из темеља свој досадањи начин газдовања, нити је могуће нити је управо пробитачно, јер он нема нужног образовања — општеги стручног. Оно изнесомо тек нека се мисао заподене, али међу тим треба нам радити на другоме пољу — ваља сељака за тај посао приправити, и то колико је могуће само пречим путем, да се много времена не губи, јер су данас десетине година скупље но некада столећа. Подигнути образованост у сељачком свету, који још ни данас не схвата свети задатак школе, не велим да није тешко, али смело могу рећи да није немогуће. Само да је праве воље и озбиљна рада од појединих људи и дружина, к томе нешто помоћи од владе, па да се — не велим за 4—5 год. али за цело кроз четири пет десетина година до цели дође.

Питање, како би се могла код сељака најбрже пробудити општа и стручна образованост, није никако ново. Оно је претресано које где већ од дуже времена. Држани су нарочити састанци, где су научењаци износили своја мњења у томе погледу и на послетку истакли следећа срества за постизање те цели:

1. Усавршење сеоске школе.
  2. Општа наставна поука сељачке младежи после свршене основне школе, са особитим обзиром на њихов будући позив.
  3. Оснивање земљеделачких дружина, које ће приређивати повремена поучна предавања за старо и младо у општини.
  4. Ширење поучних, за сељачки свет разумљивих књига и листова и оснивање друштвених или општинских књижница.
  5. Путујући учитељи за разне привредне струке који ће речју и примером поучавати сеоски свет разложноме газдовању, и потицати га на корисна подухећа; на послетку
  6. Подизање ратарских школа за сеоске дечаке.
- Да од доброг уређења основне школе даље развијање зависи, то је јасно свакоме. Како би требало, да је школа уређена, то питање нека решавају они, који су на то позвани, а нама нека је дозвољено овде само толико рећи, да сеоска на-

става треба да је различна од оне у вароши. И овде и онде ваља да је према будућем позиву младих слушалаца. Сељачки син треба да позна и схвати природу у оној мери, у којој је то потребно за његово пословање у практичном животу. Он се мора приучавати зрелом, практичном, па и спекулативном мишљењу. Он треба да има појма о постанку, саставу и својствима земље, биља — барем економског — и домаћих животиња. Он треба да појми важност гнојења и вредност гноја; треба да зна, шта је то биљна храна, шта су биљне болести и т. д. Даље ваља да зна корист шуме по опстанак човека и т. д. и т. д. У кратку, треба му већ из ране младости уливати љубав према свему ономе, што ће га у будућем практичном животу сусретати. На послетку ваља му износити мане данашњег застарелог начина газдовања, те му живо предочити онај положај, коме се прадедовским радом у сусрет иде. Приучењу рачуна ваља му само онаке примере давати, који имаду у животу вредности, како ће покрај науке рачунања додати још и стручнога знања.

Тако би требало да буде и тако можемо рећи у неколико да и бива. Али за што да се не опажају жељене последице таквога васпитања код сеоске младежи? За то, што ова прерано оставља школу. Оставља је баш онда, кад јој се почиње управо ум снажити, и кад би најбоље науку могла појимати. Дечак свршив дванаесту годину, свршио је и школу и бацио књигу у запећак, од куда ће је можда тек после шестнаесте године дигнути, жалећи, што ју је забацио, те и оно мало знања заборавио, што је из школе изнео. Али сад се је касно кајати — он није већ за школу, од њега се друго сада изискује.

Овој неповољности могло би се досеочити једино устројавањем повторних школа — недељом преко године или по вечери преко зиме — где би се они дечаки, који су свршили основну школу и на даље обучавали свему ономе, што им је нужно за каснији практични живот. Нарочито у овој повторној школи, где су дечаки већ зрелији ваља се обазирати на оно, што има, за њих као земљеделце практичну вредност. Јер немогуће је баш и покрај најбоље воље основати и издржавати толико ратарских школа, да би их деца целог сељачкога света могла полазити. Недељне школе или зимска вечерња предавања имају дакле велику вредност, и за то би требало, да се општине на њих боље осврћу, него што то обично чине, и да настоје, да се заведу онде, где још заведене нису, а да пазе на марљиво полагање тамо, где су основане, јер без тога — по ново да кажем — нема берићета и цели се

постићи не може. Сељаци у Немачкој, на посе у Баварској, Виртембершкој, Бадену и т. д. нису се подигли васпитањем на ратарским школама, већ код куће од народног учитеља и друштва.

У основној школи стечено и на повторној раширено знање сеоске младежи, треба да се негује и на даље. Сељачки син треба дакле да ступи и у

неку вишу школу, у којој ће му се и на даље разјашњавати и бистрити појмови, што је у основној и повторној школи добио. Те више школе то су — сељачке дружине или т. зв. сеоске касине, које горе такођер истакосмо као моћно средство за унапређење сељачкога света.

(Свршиће се.)

О В А З Д У Х У.

Пре негде говорило се у овом листу о здравом, чистом ваздуху. Имао бих томе још неколико речи да додам. Рећи ћу нешто о ваздуху, што га дише наш тежак и сиромаш сељанин зими у својим тесним избицама и што га дишу деца по школама.

У нашим простим кућама по Срему, Банату и Бачкој смештена је сва кућевна чељад у једну собу. Могућније, газдинске куће имају једну намештену, „гостинску собу,“ која је обично са сокака, и где нико не живи; а сви из куће стрпају се у стражњу. У среди је кухина. Сиромаси немају „гостинске“ собе; они живе у предњој, а стражња им је за оставак; у њој не живи нико. У Србији је негде овако као и у нас, а негде опет има кућа од „плетера“ па је само једна соба, а она је уједно и соба и кухина, па каткад и штала и свињаци и кокошињак; у опште кров за све што је у кући живо.

То је обично велика одаја, али је у њој увек толико жива створа, да је опет тесно. Где је права соба, ту није толико простора, а пећи од земље и каљева, оне грдне „бабуре,“ запреме четвртину.

Лети је то свеједно, јер се лети цео дан ради на пољу а ноћи се проводе опет на пољу подкомарницима или бар по вајатима. Али кад зима дође онда се све стече у ту тесну избицу, а ноћу слажу постеле све на таване једну над другом. По Србији гори у сред тобожње собе грдна ватра, око ње је насластано сламе, а по њој полежу свиколици што их је у кући; у једном је куту вочић, у другом крмача с прасицима и т. д.

По овоме се види, да наш народ ни од прилике не зна, колико утиче здрав, чист ваздух на здравље човечје. Он и не осећа, да нешто у себе дише, што се може потрошити или покварити, и да више њих тога више троше, брже кваре, па по томе се и не брине, да потрошак надокнади, да покварен ваздух очисти. Већ с јесени почне лепити прозоре хартијом, шушкати их маховином или меквињама, да само зиме не буде. И врата су исто тако оперважена памуком или крпама, па је ли настала зима, онда се веома ретко отварају. Прозоре отворе тек цвети или усекс.

У тако зашущаној малој собици, у коју ни одкуда не може да уђе свежа ваздуха за неколико месеци, живе по десетак а каткад и по више душа. Међу њима је и деца, а често и болесника; гдекоји се јако зноји и испарава, гдекоји је нечист те од себе удара, а боме и дечије постеле, ако се сваки дан не пресвлаче, нису најчистије. У вече гори жижак; ил' се дими, или уље и маст удара; око пећи суше се целене, кошуље, па често и прљави расквашени обојци; у пећи горе слама те задахне паљевином, „бабура“ и од себе смрди; ту је квочка с пилићима, сгушчићимаји с пачићима, ту се кисели струшница за белова ил' комађе за комару, ту је за гредицом мирисавих гуња, мајкине душице, ту се кади фењом, ту пуше њих неколико из нечистих лула крчака ил' бораније („од које деца с банка падају“) ту се једе, пије, преде кудеља и шта ти ја знам, шта ти ту нема, што квари ваздух. Соба је наложена да све „пећ пуца,“ па кад уђеш с поља у нутра, хоћеш од задаха намах да паднеш.

Помисли сада како је онима, који увек у нутри седе и који у тако поквареном ваздуху дишу. Да ничега другога није, што ваздух квари, да само њих десетак у тако наложеној малој собици живе и спавају, па је довољно, да се за први дан одмах самим дисањем човечјим ваздух окужи; јер оно што човек издише то је отров за тело његово. Остане ли дакле тај издисани отров у соби, онда га човек опет с оно мало заостала ваздуха удише те себе трује. Нема ли промаје, не долази ли с поља чиста ваздуха, онда се најпосле прави ваздух са свим потроши а место њега је по соби само тога отрова. Где је више њих, потроши се ваздух пре, а где још има и којекакви смрадова и нечистоће онде је и по себи ваздух кужан. Онаку собицу, као што је обично у наших сељака, окужи њих десетак за неколико сахата, па докле год се с поља, чиста, свежа ваздуха у нутра не пусти, онај је ваздух отрован. Помислите шта то значи у таком ваздуху неколико месеци живети и дисати! Помислите шта имају њих десетак у тако малој, зашущаној, заложеној, засмраћеној соби да дишу, кад је по лекарском искуству

много, кад њих четворо — петоро спавају у једној соби, ма та била како чиста, ако се често не отвара, да свеж ваздух уђе. Сетите се још, да је здравије спавати и живети у похладној соби, додајте још онај дим, смрад и ону врућину, што је зими по вашим собицама, па ћете увидети да слабо пазите на своје здравље. Ако ми нећете да верујете а ви погледајте у јутру једно друго, а особито своју дечицу, и пазите на то, како вам је

кад устајете у глави. Лице поднадуло, бледо или жуто, усне модрикасте, месо лабаво а свако кретање тако лењо и тешко, као да сте целу ноћ аргатовали; глава збуњена, па тек кад се умијеш, а још боље, када изађеш из собе, разведри ти се мало. Сан је немиран, непрекидан мутним сановним сликама. Сан у похладној, чистој, пространој соби са свежим ваздухом миран је и дубок и нема тих последица; после такога си сна чео, весео, ведар.

(Свршиће се.)

Б Е Л Е Ш К Е.

8. (Нешто о држању канарице.) За оне, који ову милу кавеску тичицу држе, неће сувише бити, да чују неколико мигова, о држању те тичице, а од једног од највештијих данашњих канаричара.

Кавез треба да је што већи, пространји. У тесном кавезу нема довољно места за скакање, с тога се тица разболи и пре угине. У пространом кавезу тица два пута дуже живи, и веселија је.

Кавез треба да је прост, без икакве боје. Бојадисан кавез шткодљив је, јер тица хоће да пиша боју, па се отрује, разболи и угине.

Кавез треба држати што чистије. Најчистије се одржи кад се сваки дан стави на дно кавеза онолики комад хартије, колико је од кавеза дно, па та хартије сваки дан новом замени.

Пазити ваља да се не залегу у кавезу вашице, јер ове тици врло досађују и многа угине од вашица. Чим се опази, да их има, треба одмах кавез у кључалу воду турити да искључа, тако се вашице убију.

За рад требљења вашица најбоље су седала од трске, која треба да су на више места зарезана. У та седала вашице се најрадије крију. Та седала ваља чешће новим заменити, или и њих у кључалој води подржати, да вашице помру.

Кавез треба држати на ведром и здравом месту, а то је најбоље уз прозоре, где је увек ваздух најчистији, који је свакој тици још нужнији, него другој животињи.

Не ваља у оној соби пушити, где тица стоји. Дувански дим врло штоди свакој тици. Од њега

добивају несвест и различне грчеве и падају од велике болести.

Најбоља је храна канаричко семе са $\frac{1}{3}$ гудељног помешано. Тичица ова врло радо једе тичју траву, зрело воће, смокве и шећер, и овога битребаловало увек да има по мало у кавезу задевено.

Многи држи у кавезу задевено осасеније, да тица на томе кљун оштри.

За отхрањивање тичића најбоља је храна тврдо скувано и исецано јаје, помешано с мало у њ натрвене тврде земичке ил' тврда неквасна и неслана хлеба.

9. (О веку људском према занимању.) Околности, у којима људи живе, имају грдна уплива на век људски. Једни живе дуже, једни краће време. Најдуже живе шумари, за тим долазе правници, онда попови, који живе једно на друго 57 година. Баштовани, учитељи и — касани живе једно на друго од прилике 56 година и 11 месеца, трговци 56 год. и 9 месеца, табаци 56 год. и 1 месец, рибари 55 год. и 9 месеца, лекари 52 год. и 8 месеца, пекари 51 $\frac{1}{2}$ година, пивари 50 $\frac{1}{2}$ год. дунђери 49 $\frac{1}{2}$ година, зидари 48 год. и 8 месеца, молери и књиговесци 47 $\frac{1}{2}$ година, столари 46 год. и 4 месеца, бравари 46 год. и 3 месеца, кројачи 45 $\frac{1}{2}$ година, каменоресци и кипари 44 $\frac{1}{2}$ година, штампарски слагари 41 год. и 9 месеца, литографи (који режу слике на камену) 40 година и 9 месеца.

10. (Кад ти се зноје ноге) истуци ситне растове коре или још боље шишарице, па поспи тим прашком своје чарапе или обојке сваки други или трећи дан.

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Наши крајеви.

(Српски конгрес.) Глас, што се о сазиву српског конгреса пронео, побија се у полузваничним мађарским листовима. Верујемо, влада мађарска у таквој је кубури са по-

литичним стварима, да незна ни куда ће собом, а камо ли да се мучи српским црквеним стварима, које су јој тек девета брига.

(Милетић и пештански сабор.) Мађари на пештанском сабору не мрзе никога толико, колико Милетића. Узрок тој мржњи је јасан. Мађари би ради да помађаре све немађарске

народе у Угарској. Тој тежњи мађарској најжешћи је и најопаснији противник Милетић. Отуда грдне, ружење и свакојаке потворе на Милетића; отуда изазивање у самоме сабору. Тако се приликом одговора министра Сапарије на питање Лазе Костића, зашто забрањује српске заставе, породила у сабору граја због неких речи Милетићевих, које је, кад министар рече, да је заиста забранио и да ће увек забрањивати немађарске заставе, узвикнуо, а које беху: „Добро! добро! ми ћемо их себи натраг прибавити.“ Посланик Тиса захтеваше од председника сабору, да позове Милетића нека разјасни, шта је мислио рећи оним речима. Милетић рече по најпре да не чека нити треба позива председникова, него да говори, што сам хоће да говори, а за тим да му се подмеће да је рекао „натраг отети“, како рече Тиса, јер је рекао „натраг прибавити“, а да је тиме хтео рећи да ћемо ми Срби уставним, законитим путем повратити отете нам заставе, и у том смислу да ћемо се прво обратити самоме цару.

(Босански бегунци.) Још се живо сећамо летошњег зулума турског, што га учинише на рођеној браћи нашој у Босни. Њих четрдесет мораде оставити своје миле и драге, свој завичај на прећи на аустријску страну, да спасу живот свој. Да се не потуцају од немила до недрага, побринула се Србадија што живи ван турске државе. Што боље моглоше снабдеваху их са свим нужним и потребним, братски их предусретаху и делише с њима јаде њихове. Ипак беше тежак положај тих босанских ускока. Данас су код своје куће. 9. фебруара пређоше у босанску Градишку, одакле ће својој кући. За њихову сигурност јамчи ћесар аустријски а путне листове добише од турског посланика у Бечу Кабули наше, који им је и царско помиловање обзанио.

(Саски универзитет.) Земаљски гроф краљевске саске земље затворио је 4. фебр. народни саски сабор, што су 34 скупштинара захтевала, да се отпис министра Сапарије, којим уништава саборски закључак — о коме у прошлом броју јависмо — узме у претресање, те да сабор рече о њему своје мњење. Разуме се, да је земаљски гроф Конрад распустио сабор по упутству министровом.

Ова је ствар врло значајна. Саси су вавек држали с Мађарима против ердељских Романа. Па кад се ипак овако далеко Мађари заборављају напрема Сасима: то је знак претеране мржње свега, што није мађарско.

(Железничка пруга Пешта-Нови-Сад-Земун.) Из Београда јављају, да је Србија склопила с Аустро-Угарском уговор о спојењу српске железнице са железничком пругом аустро-угарском, што би се повукла од Пеште па на југ. По томе уговору имала би Аустро-Угарска саградити пругу од Пеште преко Новог Сада до Земунa, где би се спојила мостом преко Саве са српском железницом. На Дунаву имао би се код Новог Сада подићи мост. Србија би имала да отпочне грађење своје железнице најдаље за годину дана.

(Далмација.) У Далмацији бесни местимице глад.

(Србија.) Говори се да ће у месецу априлу влез Милан путовати султану у Цариград.

(Српске заставе.) Председници и управитељи разних друштава и завода у Новоме Саду обвезали су се позвани на то од власти потписом свога имена, да неће у згодним зато приликама истуривати и износити српских застава.

Страни свет.

(Чешки посланици и државно веће.) Председник државног већа у Бечу позвао је писмено чешке заступнике да дођу у државно веће. Чеси неће ићи, јер се, као што једном јависмо, то веће противи државним правима чешке краљевине.

(Цар Фрања у Петрограду.) У Петрограду дочекан је Фрања Јосиф најсвечаније и најодличније.

(Турска.) Нигде нису министри таква сиграчка дворских плетака као у Цариграду; а тамо опет највише о црквеним славама и светковинама, кад је бурнији живот у харему султанову. Тако је и сада о бајраму (турским покладама) пао велики везир Мехмед Ружди, па кога је младо-турска странка много полагала. У Бечу и у Пешти плачу за Мехмедом, јер је он бајаги ишао за тим, да преустроји Турску по начину цивилизованих јевропских држава, чиме би одржао Турску у стању у коме се налази, а то ће рећи да наша браћа остану вазда турско робље, до чега је пријатељима турским у Бечу и у Пешти много стало. Великим везиром постао је серашћер Хусејин Авни, који је дуже времена члан дивану (министарству.)

(Инглесна.) У Лондону, престоници инглеској, одступила је 6. фебр. дотадања слободоумна влада, којој беше на челу Гледстон, а која се држала 4 године. Узрок одступању Гледстонова министарства беше врло преко реформисање (преиначење) унутрашњих установа у духу слободњачком. Сами чланови слободоумне странке, која се зове странка вајеваца, устали су у сабору против њега тако, да Гледстон не имађаше више у скупштини већине, коју у државама, где се саборима влада мора имати свака влада. То је навело Гледтона да распусти сабор и да се позове на народ, некановим изборима посланика народ одлучи, је ли сагласан са његовом владавином. Народ је изабрао већину посланика противне умерене странке, која се зове странка торијеваца. Ради тога је Гледстон одступио од владе, коју узима у својеруке Дизрајели, од противне странке са новим министрима. О Дизрајелу се мисли, да ће више радити у спољној политици, те ће по томе Инглеска утицати више но до сада на развој јевропских ствари.

(Пруска.) Бизмарк је дао узаптити покретно имање католичког владике у вароши Тријеру за то, што се у некој црквеној ствари није обазрео на светске законе, које је Бизмарк ради уплива државе у црквеним стварима прошле године у мају у сабору протурно. Ствари узапћене продавале су се на јавној лицитацији. Значајно је, да тријерски Чивути, иначе врло велики пријатељи лицитација, нису том приликом лицитовали, јер им је забранио њихов равин, који по томе има више призрења према хришћанском владици, ма да је сам нехришћанин, него хришћанин Бизмарк.

Архијепископ Ледоховски, који се, као што јависмо налази у затвору, позван је по ново пред суд.

Неки од Ледоховских капелана, затворен је што је обављао усупрот поменутима мајским законима, али у смислу црквених закона парохijske послове.

(Државни сабор у Берлину.) У Берлину се састао у почетку овога месеца државни сабор, у кога шиљу заступнике све немачке земље, а на коме се расправљају ствари, које се тичу свију немачких земаља, као: војска и војени трошкови, трговинске и саобраћајне ствари, поште и телеграфи, и т. д. Сабор је отворио у име цара Вилема Бизмарк говором, у коме вели, да је Немачка рада, да се одржи у Јевропи мир, а нарочито да настоји Немачка да се одржи мир с Француском. Али ако би Француска допустила, да њене католичке владике раде против Пруске и Немачке, вели Бизмарк, да ће се немачка опет заводити с Француском. Славни маршал Молтке рекао је приликом расправе о прорачуну војеном, да Немачка мора, ма је колико коштадо, држати приправну велику војску, јер само с војском може одржати оно, што је последњим ратом задобила. То је наравно; ко оима, мора вазда бити спреман, да отето силом чува. Али

то што Немачка држи у приправности велику војску, при-
морава и друге државе, да исто чине, и Јевропа постаје тим
начином све више касарном на срамоту човечности и чове-
чанског напретка.

(Шпанија.) Мадридска влада са диктатором Сераном на
челу, за коју јависмо, да се је под бајонетима за такву
прогласила, покушава, да се оправда, наводећи за узрок
своме поступку пропаст, која је земљи претила од слабе и
млитаве владе Кастелара (бајаги) и да се прикаже, као да
је рада да одржи републику у Шпанији. Тако је најпре у-
правила окружницу на заступнике своје код страних дво-
рова, у којој им разлаже целу ствар дакако наопачке те их
упућује, да о томе известе стране владе, не би ли је ове
признале за закониту владу. Сада је опет министар уну-
тарњих послова, Сагаста послао окружницу свима начеони-
цима окружним, у којој их уверава, да влада иде на то, да
одржи републику у Шпанији. Али страни дворови ни како
још не признају те владе, а богме неће ни Шпањолци по-
веровати обманљивој песми тих себичњака.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Закони за Црну гору.) До сада Црна гора није имала
својих потпуних писаних закона, него се судило према оби-
чајима народним и према ономе, што је који судија држао
за право и поштено. Садашњи кнез црногорски, Никола Пе-
тровић Његуш, наурио је, да доскочи и тој невољи, те да
и Црна гора добије једном писане законе, да се не би мо-
рало судити на сумце. За то је позвао у Црну гору чувен-
ог нашег правника, д-ра Валтазара Богишића, да
он преузме сав тај посао око писања закона на себе. Бог-
ишић је у последње време био професор на великој школи у
Одеси у Русији, те је за то кнез морао да иште од руске
вlade, да ова допусти Богишићу, да тога ради дође у Црну
гору. Руска влада драге воље пристаде на то, и тако се Бо-
гишић сад већ од дуже времена бави у Црној Гори.

Како је дошао у Црну Гору, није с места узео да пише
законе или управо да их кроји према оним законима, какви
се налазе у других народа. Такви закони не би били оно,
што треба да буду, не би били народни закони, него би били
накаламак од туђинских обичаја. За то је Богишић за све
ово време, од кад се бави у Црној гори, проучавао у свима
појединостима, како се и на који начин судило тамо до сада.
Изучио је и по реду описао све, што се догађа у друштвеном и
народном животу, а што стоји у свези с правним посло-
вима. То је проучио не само у Црној гори, него и у окол-
ним крајевима, особито у Далмацији и у Боци Которској.
Проучавао је списе и зготовио кратке изводе из протокола
свију капетанија, окружних начеоништва, државног сената
(савета,) претресао је све законе од пређашњих времена,
путовао је по Црној Гори и по околини, распитивао је људе
старе и разборите о свима одношajима укупног народног
живота и његових потреба, бивао је, кад су се претресали
правни послови у судовима.

Свак мора признати, да је тај посао био огроман, и ми
морамо честитати Богишићу, што га је за тако кратко време
већ савладао, у толико више, што му је често сметала и
болест у послу.

Разуме се, да се и влада црногорска старала, да му у
овом послу буде у свему на руци. Она му је дала нарочиту
канцеларију и особитог писара, давала му је увек у помоћ

веште људе, који ће му помагати при испитивању и олак-
шавала му је путовање по земљи.

Сад ће Богишић на неко време ићи у коју већу варош,
где може имати свих књига при руци, те ће према законима
страних држава утврдити све поједине правне установе, из
којих ће се састајати црногорски закони. То ће после све
поднети кнезу и сенату, да и они проуче и виде, шта се од
тога може задржати, шта ли не. Кад се и то сврши, онда ће
сести, те по реду писати закон.

Из тога се види, да ће закон тај бити врло ваљан, управо
народан закон. У њему не ће бити ничег, што је странно,
него само оно, што је и до сад живело у народу, али уређено
према законима осталих народа и држава.

(Школа за чизмаре!) У Бечу су чизмари подигли школу
у којој ће се учити деца, која хоће да се одају чизмарском
занату. Цел је тој школи, да се чизмарски занат што већма
усаврши.

(Само ноћу види.) У Паризу лечи лекар један неку де-
војку, која сада има осамнајест година и која само ноћу
види. Болесница чита и ради у мраку све оно, што здрав
човек може само дању и спрам свеће. Кад сунце сија, очи
је тако боле, да мора да их заклопи, а уз то носи и густу
копрену преко лица.

(Мираз.) Марија Александровна, велика кнегиња руска,
која се скоро удала за краљевића инглеског, донела је мужу
своме миразић од неки 24 милијуна и нешто мало хаљина
у вредности од 6 милијуна зор.

Учтиво молимо сву ону г. претплатнике
који нису примили 1., 2. и 3-ћи број „Гласа На-
рода“ да се претрпе још неко време док се лист
прештампа; међутим јамчимо сваком да ће добити
сва три броја која не достају, а на даље сваком
се редовно шаље чим лист изиђе.

Молимо и ону г. г. родољубе, којима је преос-
тало тих првих бројева да нам их поврате при-
ликом или поштом о нашем трошку.

Администрација „Гл. Народа.“

ОДГОВОРИ АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Г. Александру Милићу, Мохол. На [ваше име добисмо у два
маха предплату, наиме 3. и 17. о. м. п. р., свега 2 ф., дакле на
8 месеци?

Сл. српској читаоници, Карловци. Вашу предплату од 8.
јан. 2 ф. и 17. фебр. п. р. 1 ф. да ли да рачунамо на целу го-
дину један, или можда желите да вам шаљемо два примерка?

Г. Мих. Јосимовићу, трг. Шабац. Давно смо послали по ва-
шем налогу свих десет признаница за предплатнике. Молимо да
нас известите да ли сте их примили.

Г. дру. Јовану Ђорђевићу Мајданпек. Још почетком јану-
ара примили смо предплату и све бројеве редовно шаљемо. Из-
волте запитати на там. последњој пошти.

Г. М. Поповићу Товарник. Свима вашим уписницима ша-
љемо редовно. Предплату чекамо.

Г. Ј. Бољарићу, учит. Маиш. На ваше јамство шаљемо 4
примерка до извесног времена на почек. Од брата нисмо до-
били никакву поруку.

Г. Николи Бугарском, учит. Ст. Керу. Шаљемо и даље бро-
јеве сваког 5 примерака. Очекујемо предплату. Ваш допис пре-
дали смо редакцији.

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — УРЕДНИК: Владан Арсенијевић.